

Tytova N.M.

Ph.D., Associate Professor,
Dragomanov National Pedagogical University (Ukraine, Kyiv)

FEATURES EDUCATIONAL ASSESSMENT OF FUTURE TEACHERS' EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS IN VOCATIONAL EDUCATION

Титова Н.М.

к.пед.н., доцент
НПУ імені М.П. Драгоманова (Україна, м. Київ)

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

The article analyzes the structure of educational assessment of future teachers' educational achievements in vocational education; pedagogical conditions and the organization this process are described; the using of modern didactic technologies is presented/

Key words: *vocational education, teacher in vocational education, assessment, higher education.*

У статті проведено аналіз структури педагогічного оцінювання навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання, розкрито педагогічні умови його організації та застосування в сучасному дидактичному процесі підготовки майбутніх фахівців у сфері професійна освіта.

Ключові слова: *професійна освіта, педагог професійного навчання, оцінювання, вища освіта.*

Перебудова сучасних соціальних, культурних умов існування суспільства в Україні, економічна невизначеність та пошук вирішення різноманітних проблем вищої освіти суттєво впливають на підготовку майбутніх педагогів професійного навчання. Разом з тим, глобалізація інформаційного суспільства і віртуалізація соціальних відношень потребує постійного оновлення і вдосконалення вищої освіти з метою підвищення її якості.

Важливою умовою підвищення ефективності навчально-виховного процесу є систематичне використання викладачем вишу об'єктивної інформації про перебіг та результати оцінювальної діяльності.

Розглядаючи педагогічне оцінювання як невід'ємний та багатоаспектний компонент навчально-виховного процесу, варто звернути увагу на складність його використання в умовах сучасної практики у вищих навчальних закладах. Оцінювання, пронизуючи всі етапи навчально-виховного процесу, впливає як на діяльність студентів, так і на діяльність викладача. Як головний показник освітніх результатів студента, оцінка впливає на його самооцінку, що накладає безпосередній відбиток на формування особистості загалом і на фахову компетентність майбутнього вчителя зокрема. У діяльності викладача оцінювання виступає завершальним етапом контролю за результатами освіти. Водночас оцінка спонукає викладача постійно аналізувати якість знань та вмій студентів, визначає ефективність процесу навчання і виховання, коригує методику викладання загалом.

Аналіз навчально-методичних посібників дає підстави стверджувати, що виставлення оцінки, як правило, складається з двох компонентів – оцінювання, як процесу, що пронизує всі етапи навчання і безпосередньої оцінки, як фіксатора результатів навчальних досягнень студентів. Оцінка може бути вираження як словесно, описово так і мати форму чітко ранжированих балів. Окрім оцінки, використовують ще й оцінні судження, що характеризують якість роботи студентів. Відомо, що в оцінці виражається педагогічний такт, професійні вміння, освіченість і педагогічна культура викладача. Оцінка стає еталоном ставлення до студентів, їхніх дій, явищ дійсності [1; 5; 6; 10; 11].

В сучасній науково-педагогічній літературі знаходимо такі визначення «Оцінювання – це процес систематичного збирання та інтерпретація свідчень, що веде до встановлювання цінності одержаних результатів» [7, с. 18].

Ми погоджуємося з таким визначенням, що оцінювання – «це перш за все процес різнобічного аналізу якості виконання студентами навчальних завдань. Точніше, сукупність систематичних замірів рівня навчальних досягнень студентів в процесі виконання програми,

конкретних навчальних процедур та індивідуального виявлення відповідних результатів» [8, с. 129].

В зарубіжній, зокрема американській літературі розрізняють кількісну і якісну сторону оцінки (в англійській мові навіть використовують для цього два терміни – assessment та evaluation). Г. Міненков характеризує кількісну оцінку (assessment) як сукупність даних (балів, відміток) для винесення певного судження про навчальні досягнення студентів в межах програми. А якісну оцінку автор визначає як судження про змістову суть різноманітним чином зібраної інформації з орієнтацією на даного конкретного студента, на основі аналізу якого приймається індивідуальне рішення про якість і характер його подальшої роботи.

За визначенням Джона Вілмута оцінювання як загальна категорія «evaluation» це систематичний процес, який використовує дані діагностування студентів і потребує їх обробки, включає винесення рішень, встановлює цінність, використовує критерії судження і зумовлює приймання рішень: вдосконалювання, відбору, сертифікації та звітування [4, с. 20].

Підтримуємо думку І.Булах, що оцінювання (assessment) – це процес обробки (систематизація, аналізування, узагальнення тощо) чисельних показників, які виміряні до певних правил. Підкреслюючи, що вимірювання – це процес присвоєння числового значення певній властивості особи, відповідно до її кількісного прояву із застосуванням чітко виражених правил вимірювання. Оцінювання (evaluation) – це процес формування висновків, керуючись порівнянням кількісних показників, отриманих з різноманітних джерел, при наявності стандартів і спрямоване на вдосконалення програм навчання [3, с. 11].

Г.Міненков приводить цікаве розмежування оцінки на сумативну (сукупну) і формативну (утворюючу). В першому випадку – це узагальнення (сума) результатів досягнень студентів з окремих розділів програми по закінченню курсу, а в другому – це рівень навчальних досягнень студентів та їх здатність виконувати конкретне навчальне завдання, а також визначення нового наступного рівня навчальних досягнень, до якого необхідно спрямовувати студента [8, с. 130].

Нами виявлено, що у сучасній психолого-педагогічній науці поняття «оцінювання» ототожнюють з таким поняттям, як «контроль». Цю думку не зовсім поділяємо, оскільки вважаємо, що «оцінювання» з одного боку є складником контролю, а з іншого – цілком самостійний процес.

Контроль (від франц. *contrôle* – перевірка, нагляд) – перевірка, облік діяльності студента. Н. Мойсеюк трактує контроль, як «виявлення, вимір і оцінку результатів навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається... Контроль містить у собі оцінювання (як процес) і оцінку (як результат) перевірки» [9, с. 350], таке визначення підтримують й інші науковці [12; 14].

На думку М. Фіцули контроль знань учнів, як дидактичний засіб управління навчання, має такі елементи: «*перевірка* – виявлення рівня знань, умінь та навичок; *оцінювання* – вимірювання рівня знань, умінь і навичок; *облік* – фіксування результатів у вигляді оцінок у класному журналі, щоденнику учня, відомостях» [13, с. 216-217].

В. Бербец у своєму дисертаційному дослідженні дослідив сутність і структуру понять «діагностування», «контроль», «перевірка», «оцінювання», «облік». Зокрема, термін «діагностування» трактує як з'ясування умов і обставин, за яких протікає процес навчання; отримання чіткого уявлення про причини, які сприяють чи перешкоджають досягненню накреслених результатів. Контроль, перевірка, оцінювання знань і умінь виступають складовими діагностики, але крім них ще й аналіз цих складових, а також виявлення динаміки, тенденцій, прогнозування подальшого розвитку результатів навчально-трудої діяльності. Найважливішим структурним компонентом процесу діагностування є контроль, який у свою чергу складається з перевірки, оцінювання та обліку навчальних досягнень учнів [2].

В Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова на інженерно-педагогічному факультеті здійснюється підготовка майбутніх педагогів професійного навчання

галузі знань 01 «Освіта» спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» освітнього ступеня «Бакалавр» [15].

Державна атестація випускників Інженерно-педагогічного факультету за програмою підготовки бакалаврів напряму 6.010104 «Професійна освіта (за профілем)» є заключним етапом навчання студентів і має на меті перевірити рівень готовності студентів-випускників до майбутньої професійної діяльності, визначити спроможність їх практичного застосування у вирішенні професійних завдань, що передбачені для первинних посад відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики. Проведення державної атестації здійснюється відповідно до Положення «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 02.06.1993 р. № 161, та покладається на державні екзаменаційні комісії у повній відповідності до навчальних програм, враховуючи напрям підготовки та спеціалізації. Державний екзамен проводиться як комплексна перевірка знань студентів за білетами, складеними випусковою кафедрою у повній відповідності до програми державної атестації та з урахуванням вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра. Державний екзамен проводиться у два етапи: 1) виконання тесту, що містить 30 завдань, у модульній об'єктно-орієнтованій системі управління навчальними ресурсами MOODLE (сайт – <http://www.moodle.npu.edu.ua/>). 2) Виступ перед комісією, з додаванням письмового плану відповіді на спеціальному екзаменаційному листі.

Після отримання студентом екзаменаційного білета, він готується до відповіді протягом 40–60 хв. За цей час студент-випускник, користуючись персональним комп'ютером з підключеною Інтернет-мережею, здійснює вхід в систему управління електронними курсами НПУ імені М.П.Драгоманова (за здалегідь підготовленими логіном і паролем). На проходження тесту виділяється 30 хвилин, тобто на кожне тестове завдання по одній хвилині.

На державну атестацію виносяться такі дисципліни : «Психологія»: «Загальна психологія», «Вікова та педагогічна психологія» та «Психологія праці»; «Професійна педагогіка»: «Методологічні засади професійної освіти», «Дидактичні основи професійної освіти», «Креативні технології навчання», «Основи інженерно-педагогічної творчості», «Теорія та методика виховної роботи», «Комунікативні процеси у педагогічній діяльності»; «Методика професійного навчання» («МПН: Дидактичне проектування», «МПН: Основні технології навчання»); «Теоретико-правові основи освіти».

Отже, технологізація навчального процесу у вищому педагогічному навчальному закладі сприятиме стандартизації методики оцінювання навчальних досягнень майбутніх педагогів професійного навчання, застосуванню ефективних та раціональних способів організації навчального процесу, які гарантують науково-передбачуваний результат за умови запровадження креативності і можливості самоаналізу, самоконтролю та індивідуального підходу.

Література:

1. Беспалько В. П. Управление процессом усвоения знаний / В. П. Беспалько. – М. : МГУ, 1975. – 343 с.
2. Бербец В. В. Методика діагностування навчальних досягнень учнів 5-9 класів на уроках трудового навчання: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика трудового навчання» / Віталій Васильович Бербец. – Київ, 2005. – 21 с.
3. Булах І. Поняття та категорії педагогічної діагностики // Частина І. Теорія: Навчально-методичні та інформаційно-довідникові матеріали для педагогічних працівників / За заг. ред. Ірини Булах. – К. : Майстер клас, 2005. – С. 11-18.
4. Вілмут Дж. Два значення та два визначення поняття оцінювання // Основи педагогічного оцінювання. – Ч. І. Теорія: Навчально-методичні та інформаційно-довідникові матеріали для педагогічних працівників / Дж. Вілмут. – [за заг. ред. Ірини Булах]. – К. : Майстер клас, 2005. – С. 19-21.
5. Гребінник Л.В. Німецька мова для вступників до магістратури зі спеціальностей: 8.18010022 «Освітні вимірювання», 8.15010005 «Державне управління у сфері освіти», 8.18010021 «Педагогіка вищої школи»: навч. посібник для студентів, бакалаврів та аспірантів ВНЗ / Л.В.Гребінник, Л.В.Петько, Т.О.Олефіренко ; за ред. Андрущенко В.П – К. : Талком, 2013. – 162 с.
6. Гребінник Л.В. Німецька мова для вступників до магістратури зі спеціальностей: 8.01010301 «Технологічна освіта» (за видами), 8.02020701 «Дизайн», 8.02020501 «Образотворче мистецтво» (за

- видами): навч. посібник для студентів, бакалаврів та аспірантів ВНЗ / Л.В.Гребінник, Л.В.Петько, Т.О.Олефіренко ; за ред. Гончарова В.І. – К. : Ун-т «Україна», 2012. – 154 с.
7. Лисак Г. О. Сутність процесу оцінювання у структурі професійної діяльності викладача / Г. О. Лисак // Удосконалення змісту й технологій оцінювання якості підготовки майбутніх фахівців відповідно до вимог Європейської асоціації якості освіти : Мат. регіонального наук.-практ. семінару. – [за ред. Г. В. Теращука]. – Тернопіль : Вид-во ТНПУ імені В. Гнатюка, 2007. – С. 18-21
8. Миненков Г. Я. Трансформация университета и учебный процесс : метод. пособ. для преподавателей / Г. Я. Миненков. – Мн. : ЕГУ, 2004. – 164 с.
9. Мойсеюк Н. С. Педагогіка : навч. посіб./ Н. С. Мойсеюк. – 3-є вид., доп. – К. : [s.n.] 2001р. – 608 с.
10. Петько Л.В. Англійська мова для вступників до магістратури зі спеціальностей: 8.18010022 «Освітні вимірювання», 8.15010005 «Державне управління у сфері освіти»: навч. посіб. – 2-е вид., доп. / Л.В.Петько, В.В.Ніколаєнко ; за ред. Андрущенко В.П – К. : «Талком», 2015. – 143 с.
11. Петько Л.В. Англійська мова для вступників до магістратури зі спеціальності 8.01010301 «Технологічна освіта» (за видами): навч. посібник для студентів, бакалаврів та аспірантів ВНЗ. – 2-ге вид., доп. і випр. / Л.В.Петько, В.В.Ніколаєнко ; за ред. Корця М.С., Гончарова В.І. – К. : Ун-т «Україна», 2011. – 148 с.
12. Петько Л.В. «Невизначеність якості» з огляду на модернізацію системи освіти в Україні / Л. В. Петько // Директор школи, ліцею, гімназії: всеукр. наук.-практ. журнал / засн. МОНмолодьспорту України, НАПН України, НПУ імені М.П.Драгоманова ; голов. ред. О.І. Виговська. – 2012. – № 3. – С. 56–62.
URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/7913>
13. Фіцула М. М. Педагогіка : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – 2-е вид., випр., доп. – К. : Академвидав, 2006. – 560 с.
14. Odainyk Svitlana. Monitoring of Secondary School Heads' Management Activity / Svitlana Odainyk // Intellectual Archive. – 2016. – Volume 5. – No. 3 (May-June). – Toronto : Shiny Word Corp., Canada. – PP. 94–102.
URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/10694>
15. Tytova N.M. Influence of diversification professional education on various types preparing of vocational educational teachers / N.M. Tytova // Economics, management, law: socio-economical aspects and development: Collection of scientific articles. Volum 2. – Edizioni Magi– Roma, Italy. – 2016. – P. 262–264.
URI <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/10559>